

Ənənəvi iqtisadi inkişaf modeli Yer kürəsinə zərərli

Azərbaycan Respublikası energetika nazirinin müavini, COP29 Azərbaycan üzrə baş icraçı direktor Elnur Soltanov Almaniyanın Bonn şəhərində keçirilən BMT-nin Beynəlxalq İqlim Konfransının əhəmiyyəti və nəticələri, Azərbaycanın COP29-a sədrliyinin çağırışlara töhfələri, COP-un gündəliyində duran əsas məsələlər, təbii ehtiyatların idarə edilməsi və iqlim dəyişikliyi ilə bağlı proqnozlar, Azərbaycanın "yaşıl enerji" sahəsindəki planları ilə bağlı AZƏRTAC-ın suallarına cavablandırır. Nazir müavini, COP29 Azərbaycan üzrə baş icraçı direktor Elnur Soltanovla müsahibəni təqdim edirik.

Elnur müəllim, iyun ayında Almaniyanın Bonn şəhərində təşkil olunan BMT-nin Beynəlxalq İqlim Konfransına iştirak etdiniz. Konfransın əhəmiyyəti barədə və təbii ehtiyatların idarə edilməsi barədə sualınıza cavablandırırıq.

COP-un təşkilatlığında maraqlı bir məqam var: hazırda hörmətli Muxtar Babayev COP29-un müəyyən olunmuş prezidentidir. Rəsmi və hüquqi olaraq COP prezidenti hətə də Birləşmiş Ərəb Əmirliklərindədir. Muxtar müəllim ancaq cari ilin noyabrında COP prezidenti seçiləcək və bu səlahiyyət növbəti COP30-a qədər davam edəcək. Bu mənada Bonn iqlim konfransına keçdi. Artıq global iqlim danışıqlarının faktiki liderliyi bizim ölkəmizdədir. Digər bir məsələ ondan ibarətdir ki, Bonn iqlim konfransına tələflər arasında rəsmi danışıqların başlandığı ilk tədbir və Bakıda keçiriləcək COP29-un hazırlıq mərhələsi sayılır. Bonnada ne qədər çox məsələ həll olarsa, Bakıda işlər bir o qədər sürətli irəliləyər və strateji qərarların verilməsi bir o qədər asanlaşar.

COP, əslində, Birləşmiş Millətlər İqlim Dəyişmələri Konvensiyasının və onun Kyoto və Paris sənədlərinin həyata keçirilməsində ali qərarvermə orqanıdır. Daha fərqli ifadə ilə, COP bu üç müqavilənin interpretasiyası və icrası ilə bağlı yekun qərarların verildiyi tədbirdir. Amma COP-un ali idarəetmə orqanı olaraq yaratdığı altıqumurlar var. Bonnada SBI və SBSTA adlandırılan həmin iki əsas altıqumurlu konfrans keçiriləcək ki, bu da yuxarıda qeyd edilmiş kimi, əsas toplantı olan COP-a hazırlıq nöqtəyi-nəzərindən əhəmiyyətlidir. Eyni zamanda Bonn görüşləri COP prezidentliyi üçün tərəflərin mövqelərini başa düşmək və onların hansı səviyyəyə qədər kompromisə getməyə hazır olduqlarının xəritəsini çəxməyə nöqtəyi-nəzərdən də çox əhəmiyyətlidir.

İqlim məsələləri heç vaxt olmadıqı qədər aktualdır. Belə bir zamanda Azərbaycanın COP29-a sədrliyi çağırışlara hansı töhfələri verəcək?

Elmin bizə verdiyi ən güvənli, ən son məlumat işığında ortaya çıxır ki, son iki ildir iqtisadi inkişaf modelləri davam etdirilərsə, Yer kürəsinin həssas iqlim balansının qorunması mümkün olmayacaq. Bunun fəsadları tamamilə idarəetmədən çıxsa, insanlıq və təbiət üçün çox xoşagəlməz nəticələr yaranacaq. Hazırda insanlar tərəfindən illik olaraq atmosfərə təqribən 54 milyard ton karbon dioksid ekvivalenti istixana qazları atılır və bunlar da global istiləşməyə səbəb olur.

2023-cü ilin mart ayında 2024-cü ilin mart ayına qədərki 12 ay 19-cu əsrin ikinci yarısından bu yana ən isti period olaraq qeydiyyata keçib. Yer kürəsinin temperaturu artıq sənanə öncəsi dövrə müqayisədə 1,5 dərəcəyə qədər artdı. Düzdür, alimlər bu artımın keçici səbəblərdən qaynaqlandığını və qısdönəmli olduğunu hesab edirlər. Amma ümumilikdə hal-hazırda ortalama uzunmüddətli artım artıq 1,1 dərəcədir.

İqlim dəyişmələrinin fəsadlarını müəyyən ölçüdə idarə ediləbilən səviyyəyə saxlamaq istəyirsə, sənaye öncəsi dövrə müqayisədə temperaturu 2 dərəcənin xeyli altında saxlamalı və 1,5 artımla məhdudlaşma üçün cəhd göstərməlidir. Alternativ fikirlər ola bilər, ancaq elmi müzakirə və araşdırmaların ortaya qoyduğu yekun nəticələr əsasında addımların atılması zəruridir.

Burada çox mühüm bir məqam qeyd edilməlidir: insanlar Yer kürəsini xilas etməklə iqtisadi inkişaf arasında seçim etməməlidirlər. Yəni "iqlim dəyişmələrini kontrol altına ala", ancaq bunun qarşılığında "iqtisadi inkişafdan vaz keçək" seçimi olmamalıdır. Əslində ən böyük sual bundan ibarətdir ki, biz global istiləşməyə səbəb olmayan hansı yeni iqtisadi inkişaf modelini ortaya qoymalıyıq? İnsan həyatının keyfiyyətinə pis təsir etdiyi üçün global istiləşmənin qarşısını almağa çalışırıq, ancaq bunu edərək paradoksal olaraq iqtisadi inkişafı yavaşladaraq insanların həyat keyfiyyətini azaltmalıyıq? Ənənəvi iqtisadi inkişaf modeli Yer kürəsinə zərərli deyil. Qərbi ölkələri də çox bu modelə inkişaf etdilər. Onlar bu yola davam edərlərsə və hazırda inkişaf etməkdə olan ölkələr də eyni modeli seçərlərsə, hər şeyi itirə bilərik.

İqlim müqavilələrində çox əhəmiyyətli bir ifadə var: orta, amma fərqli məsuliyyətlər, fərqli imkanlar və milli şəraitlər. Təbii ki, iqlim həlləri kollektiv olmalıdır, çünki bütün dövlətlər eyni dünyanı və eyni atmosferi paylaşır. Ancaq kollektiv fəaliyyətdə məsuliyyət bölgüsü ədalətli olmalı, eyni zamanda imkanlara və milli şərtlərə baxılmalıdır. Paradoks bundan ibarətdir ki, müəyyən istisnalar olmaqla yanaşı, bu gün iqlim dəyişmələri ilə mübarizə aparmağa maliyyə və texnologiya cəhdindən ən qadir ölkələr atmosferi üçün tərəflərin mövqelərini başa düşmək və onların hansı səviyyəyə qədər kompromisə getməyə hazır olduqlarının xəritəsini çəxməyə nöqtəyi-nəzərdən də çox əhəmiyyətlidir.

İqlim məsələləri heç vaxt olmadıqı qədər aktualdır. Belə bir zamanda Azərbaycanın COP29-a sədrliyi çağırışlara hansı töhfələri verəcək?

Elmin bizə verdiyi ən güvənli, ən son məlumat işığında ortaya çıxır ki, son iki ildir iqtisadi inkişaf modelləri davam etdirilərsə, Yer kürəsinin həssas iqlim balansının qorunması mümkün olmayacaq. Bunun fəsadları tamamilə idarəetmədən çıxsa, insanlıq və təbiət üçün çox xoşagəlməz nəticələr yaranacaq. Hazırda insanlar tərəfindən illik olaraq atmosfərə təqribən 54 milyard ton karbon dioksid ekvivalenti istixana qazları atılır və bunlar da global istiləşməyə səbəb olur.

2023-cü ilin mart ayında 2024-cü ilin mart ayına qədərki 12 ay 19-cu əsrin ikinci yarısından bu yana ən isti period olaraq qeydiyyata keçib. Yer kürəsinin temperaturu artıq sənanə öncəsi dövrə müqayisədə 1,5 dərəcəyə qədər artdı. Düzdür, alimlər bu artımın keçici səbəblərdən qaynaqlandığını və qısdönəmli olduğunu hesab edirlər. Amma ümumilikdə hal-hazırda ortalama uzunmüddətli artım artıq 1,1 dərəcədir.

məsələ, sadəcə, miqyas deyil. Ümumi olaraq götürülsə, dünya siyasətinə və iqtisadiyyatına daha çox təsir edən ikinci belə tədbir yoxdur. Burada verilən qərarlar geosiyasi və geoiqtisadi xarakterlərinə səbəb olacaq qədər ciddi nəticələr yaratmaqdadır. Buna görə də Azərbaycan tərəfi bu fürsəti adna layiq şəkildə dəyərləndirməyə çalışır. Ölkəmizin milli maraqlarına xidmət etmək global iqlim müzakirələrinə mükəmməl liderlik etməkdən keçir.

İqlim dəyişmələri prosesinə rəhbərlik etməyi rəmzi mənada izah etməyə çalışım. Təsvir edirik ki, peşəkar musiqi qrupları var, ancaq müxtəlif janrlarda və müxtəlif ritmlərdə ifa edirlər. Liderlik bu qrupları bir araya toplayıb, fərqli avazları xoş bir simfoniyaya çevirməkdən ibarətdir. Bunun üçün ümumi olaraq notlar belə mövcud deyil və qruplar da orta bir səviyə ifadə etməkdə maraqlıdırlar. Sadəcə, onları həvəsləndirmək, uzlaşma sahələrini tapmaq və prosesi müəyyən mənada bir mərkəzdən idarə etmək lazımdır.

COP29, sadəcə, noyabr tədbirindən ibarət deyil. Bu, bir prosesdir və bu proses tədbirin özü qədər əhəmiyyətlidir. Noyabr, sadəcə, bunun zirvəsidir və bir çox məsələlər noyabrın 11-dək artıq həll olunmalıdır ki, biz 11-22 noyabrda ciddi nəticələr əldə edək.

Bakıda keçiriləcək COP29 ətrafında hansı mühüm qərarların verilməsini gözləyirsiniz?

Bütün COP proseslərində iki əhəmiyyətli istiqamət var: danışıqlar və fəaliyyət gündəliyi. COP, əslində, BMT-nin tədbiridir, Azərbaycan, sadəcə, bu prosesə bu il üçün evsahibliyi və liderlik edir. Danışıqlar istiqamətindəki maddələri tərəf ölkələrin BMT İqlim Dəyişmələri Katibliyinin təşkilatlığı çərçivəsində müəyyənləşdirir və bizə bu danışıqları aparmaq üçün mandat verir. Burada bizim rolumuz uğurlu nəticələr əldə edilməsi üçün müsbət mühit yaratmaqdır.

Bu ilki danışıqlar sahəsində ən ciddi məsələ iqlim maliyyəsidir. İkinci məsələ yenə də iqlim maliyyəsi ilə əlaqədar olan, beynəlxalq karbon bazarları haqqında Paris Sazişinin 6-cı maddəsidir. Üçüncüsü isə İtkilər və Zərər Fondudur. Digər məsələlər heç də daha əhəmiyyətli deyil, ancaq danışıqlar prosesində bu 3 məsələdə noticənin əldə edilməsi uğurun meyarı sayıla bilər.

COP29 prezidentinin fəaliyyət gündəliyi dediyimiz ikinci istiqamət, danışıqlar prosesinə həm təkən vermək, həm də orada ortaya çıxsa biləcək məsələləri sığortalamağa yönəlməkdir. Danışıqlar bütün tərəflərin konsensusu əsasında irəliləyir və bu mənada ağır prosesdir. Fəaliyyət gündəliyində isə konsensus şərt deyil. Eyni zamanda fəaliyyət gündəliyinin maddələrinə Azərbaycan tamamilə müstəqil olaraq qərar vermə haqqına sahibdir.

Bu mənada fəaliyyət gündəliyi də ən az danışıqlar prosesi qədər əhəmiyyətlidir. Burada hələlik 15 tədbir üzərində iş gedir və hal-hazırda bunları tərəfdaşlarımızla müzakirə edirik. Bir ay ərzində yekun qərarın verilməsi və təşəbbüslərimizin icmalılması planlaşdırılır.

Bakı Enerji Forumunda xarici şirkətlərin Azərbaycanın "yaşıl enerji" sektoruna marağını gördük. Gələcəkdə hansı xarici şirkətlərin Azərbaycan enerji bazarına daxil olmasını gözləyirsiniz?

Neft və qazda olduğu kimi, bərpaolunan enerji nöqtəyi-nəzərdən də zəngin ölkəyik. Ən böyük neft və qaz yatağımızın yerləşdiyi Xəzər dənizi külək enerji po-

tensialı sahəsində də dünyanın ən zəngin sahələrindədir. İqlim müzakirələrində ən çox istifadə olunan ifadələrdən biri miqyasdır. Çünki hər yerdə Günəş və külək enerjisi var, ancaq keyfiyyətli bərpaolunan enerjinin böyük miqyaslarda tapıldığı sahələr azdır və Xəzər dənizinin Azərbaycan sektoru bunlardan biridir.

Ümumilikdə bərpaolunan və aşağı karbonlu həllərin dominantlıq qazanmamasının səbəbi daha baha olmalarıdır. Ancaq miqyas iqtisadiyyatı ilə inkişaf etdikdə qiymətləri aşağı düşür və ənənəvi metodlarla rəqabət edə bilərlər. Miqyasla inkişafın ikinci müsbət yan effekti ondan ibarətdir ki, bu halda istehsal edilən "yaşıl enerji" daxili bazarımızın istehlak potensialını aşır və avtomatik ixrac imkanları yaranır. Neft və qazda olduğu kimi, Azərbaycan özünü karbonuzlaşdırma ilə yanaşı, "yaşıl enerji" sahəsində də həm regionumuza, həm də dünyaya töhfə verərkən bu üçüncü enerji keçidi mərhələsində də xüsusi rolunu oynamağa davam edəcəkdir.

Şirkətlərə gəldikdə, bilirsiniz ki, BP şirkəti Azərbaycanda neft və qaz sahəsində hansı rol oynayır, "Masdar" şirkəti "yaşıl enerji"yə gətirdikə bənzər rol oynamaya hazır bir şirkət olaraq ortaya çıxmaqdadır. Ən böyük və ilk sənaye miqyaslı Günəş stansiyamızı onların vəsaiti ilə tikdik. Düzdür, bunun gerçəkləşməsi üçün şəkəməzi gücləndirmək məqsədi ilə ciddi yatırımlar etdik. Bakı Enerji Höftəsinə də "Masdar"la 1 qıvavətlik enerji stansiyalarının təməli qoyuldu. Eyni zamanda "ACWA Power" də əhəmiyyətli bir şirkətə çevrilir. Əslində, növbədə olan ikinci stansiya onların tikəcəyi külək stansiyası olmalıdır. BP də bu sahədə kifayət qədər aktiv rol oynayır. Bilirsiniz ki, BP özünü, bütün əhəmiyyətli neft şirkətləri kimi, artıq enerji şirkəti olaraq görür. SOCAR da bu trendə uyğun olaraq inkişaf edir. BP-nin Cəbrayıl proyekti şəxsən mənim çox həyəcanla izlədiyim və əvvəldən içində rol aldığım layihədir. Həyəcanla izləyirik, çünki bu layihə sayəsində Qarabağın "yaşıl enerji"si Bakının qara qızılı ilə birləşir. İkinci isə, Şəfəq layihəsi, noticə olaraq Səngəçal terminalının enerjisinin tamamilə dekarbonizasiyasına xidmət edəcək. Səngəçal terminalı şəkəməzə bağlı deyil və elektrik enerjisinin istehsalı üçün daha kiçik generatorlardan istifadə etdiyi üçün hər kilovat-saat elektrik enerjisinin istehsalında daha çox yənaq sarf edir. Eyni zamanda həm yerli, həm də Çin, Çex, Avstraliya, qardaş Türkiyə şirkətləri ilə də işlər davam edir. Biz bu sıyahını birləşdirən geniş tutmuşuq ki, rəqabət mühihi yaransın və yekun təkliflər dünyada mövcud ən aşağı qiymətləri əks etdirsin.

Sizə, Azərbaycan iqlim dəyişikliyi təşəbbüslərinin həyata keçirilməsi və enerji keçidi prosesində xarici investorları cəlb etmək üçün hansı addımları atmalıdır?

Energetika Nazirliyi olaraq demək olar ki, qanunvericilik bazasının yenidən işləyib hazırladığı bərpaolunan enerji, enerji səmərəliliyi, energetika, elektrik enerjisi haqqında qanunlar, qaydalar qəbul edildi. Bu addımların yaratdığı leqal platforma xarici investorların ölkəmizə cəlb edilməsini şərtləndirir. Özlə şirkətlərin gəlməsinin əhəmiyyəti nədir? Dövlətimiz kifayət qədər zəngindir. Amma özəl investordan yənaq iqtisadi mühihin sağlamlığı istiqamətində bizə və bütün dünyaya verilən siqnaldir. Dünyada yarın olan bütün mümkün imkanlar işığında yenə də Azərbaycan seçilir.

100 milyon dollarlarla ölçülən investisiya qoyulursa, bu, ölkəmizdə iqtisadi-siyasi mühihin olveriliyinə neytral üçüncü tərəflərin verdiyi qiymətdir. Bizim qazancımız nədir? Daha ucuz elektrik enerjisi və dövlət vəsaitinin hər zaman gəlirlilik meyarı ilə ölçülməyən sosial-strateji sahələrə - indiki halda xüsusən Qarabağın və Şərqi Zəngəzurun yenidən qurulmasına - yönəlməsi. Bu mənada hüquqi bazanın formalaşması və rəqabət mühihinin yaradılması çox əhəmiyyətlidir. Xülasə olaraq, özəl investordan üçün ədalətli və şəffaf mühit yaradılır ki, yekunda Azərbaycana mümkün ola biləcək ən olverilişli şərtlərlə yatırımlar qoyulsun.

Məlum olduğu kimi, Azərbaycanın sədrliyi ilə keçiriləcək COP29 iqlim maliyyələşdirilməsi mövzusunda hansı addımların atılması COP-un gündəliyində duran ən vacib məsələlərdən biridir. İqlim maliyyələşdirilməsinin qarşısında duran əsas problemlər nədir, COP29 və Azərbaycan bu məsələnin həllinə necə töhfə verə bilər?

Bir çoxları COP29-u "İqlim maliyyəsi COP"u adlandırırlar. Biz dünya ölkələri olaraq kollektiv və ciddi tədbirlər görməyə, iqlim böhranı kontroldan çıxsa bilər. Bəyazq dediyimiz orta, amma fərqli məsuliyyət məsələsinə bir daha xatırladaq. Dünyanın inkişaf etmiş ölkələri, sənaye inqilabının ən böyük benefisiarları, bu inkişafın nəticəsi olaraq həm tarixən, həm də günümüzdə atmosferi istixana qazları ilə dolduranların başında gəlirlər. Digər tərəfdən, inkişaf etməkdə olan ölkələr var ki, onlar sənaye inqilabından çox bəhrələnmədilər, ancaq neqativ nəticələrinə məruz qalmağa məcbur oldu. Məsələn, Afrika qitəsi bütün dünyada olan istixana qazlarının 4 faizindən daha azından məsuliyyət daşıyır. Amma iqlim dəyişmələrinin fəsadlarına ən çox məruz qalan ölkələrin əksəriyyəti də Afrika qitəsindədir. Kiçik ada dövlətləri də bu kateqoriyadadır. Emisşiyalardakı payları 1 faiz olsa da, bu ölkələrin yüksələn okean sularının altında qalmaq təhlükəsi var ki, doğrudan da, bu mənəzəni mükəmməl şəkildə ifadə edir. Eyni zamanda paradoksal olaraq, iqlim dəyişmələrinə gətirib çıxaran inkişaf etmiş ölkələr, məhz bu inkişaf sayəsində, iqlim dəyişmələri ilə mübarizə aparma imkanları ən yüksək olanlardır.

Beləliklə, inkişaf etməkdə olan ölkələrdən iqlim fəaliyyəti tələb olunanda onlar mənəvi və texniki səbəbləri əsas götürürlər. Ona görə də BMT-nin İqlim Dəyişikliyi üzrə Çorçivə Konvensiyasında və onun Paris Sazişində əsas məqam bundan ibarətdir ki, iqlim böhranını həll etmə tədbirləri kollektiv olmalıdır, amma məsuliyyət və imkanlar cəhdədən ikinci planda olan tərəflərə də dəstək verilməlidir. Dəstəyin 3 istiqaməti var - maliyyə, texnologiya və bacarıqların inkişaf etdirilməsi. Maliyyə, əlbəttə ki, bunların içində ən əhəmiyyətlisidir - kollektivliyi və atılacaq addımların əhəmiyyətini təmin edən əsas birləşdirici elementdir. Bu cəhdədən COP29, doğrudan da, çox kritik ola bilər.

Hazırda təbii ehtiyatların idarə edilməsi və iqlim dəyişikliyi ilə bağlı proqnozlar hər kəsi narahat edir. Azərbaycan bu istiqamətdə hansı ölkələrlə təcrübə mübadiləsi aparır və hansı tədbirlər həyata keçirilməsi planlaşdırılır?

Cənab Prezidentin Berlindəki çıxışı çorçivəni müəyyənləşdirir. Dünyaya təbii qaz lazımdır. İqlim sahəsində ən radikal addımlar atan

Avropa İttifaqının Azərbaycanla memorandum imzalaması və idxal etdiyi on milyardlıq təbii qaz həcmi onları iyirmi milyard qədər artırılması istiqamətində tədbirlər görülməsi buna misaldır. Təbii qaz bilirsiniz ki, G7 ölkələrinin kommunikaşiyaları və COP28-də karbonhidrogenlərin içində dövlət dəstəyini ala biləcək keçid yənaqı olaraq qəbul edilmiş. Ən təmiz fosil yənaqı olan təbii qaz həm də bərpaolunan enerji mənbələrinin şıltaqlığını balanslaşdırmaq üçün çox əhəmiyyətli bir resursdur. Hal-hazırda bütün enerji növlərinə ehtiyac artmaqdadır. Ümumiyyətlə, emissiya məsələlərinin həlli dünya enerji təhlükəsizliyinə problem yaratmadan iqlim böhranının kontrol altına alınması istiqamətində böyük uğur olardı. Eyni zamanda unudulmamalıdır ki, COP28-də bütün dünya enerji sistemlərinin fosil yənaqılarından "yaşıl enerji"yə keçidini adil və nizamlı şəkildə təmin edilməsinin əhəmiyyətini vurğulamışdıq.

Azərbaycan neft və qaz sahəsində çox böyük istehsalçı deyil. Bizim bu sahədə addımızın çox hallanmasının əsas səbəbi mövcud istehsal həcmimizdən ziyadə bu istehsalın həm daxili, həm xarici mühit üçün nisbi mənada daha böyük dəyərə çevirməyimizdir. Günümüzün çorçivəsinə uyğun olaraq, cənab Prezidentin qeyd etdiyi kimi, neft və qaz sahəsində əldə etdiyimiz uğurları və gələcəkdəki "yaşıl enerji" istiqamətinə yönəldirik.

Dünyada yaşıl mənbələrə keçid baş verir və bu da, əlbəttə ki, vacib və labüddür. Amma burada hər hansı başqa sənayeyə və ya fəaliyyət sahəsinə insanları həyatlarına, iqtisadiyyatlarına inkişafına mənfi təsir edəcək formada addımların atılması yolverilməlidir. Keçid ədalətli və nizamlı olmalıdır. Bütün yeni addımlarda, dəyişikliklərdə uduqlar və uduqlar var. Uduqlar uduqlardan ədalətli şəkildə kompensasiya etməlidirlər. Çünki neft və qazı heç kim heç kimə məcburi şəkildə satmır, alıcılar olmasa, satıcılar da olmaz. Bu, tələb istiqamətində inkişaf edən sektordur və illər boyu bundan ən çox yararlananlardan biri "yaşıl enerji" bayraqdarlığı edənə bu məsələləri diqqətə almalıdırlar. Mənə elə gəlir ki, əgər bu sahədə ideal, balanslı, ədalətli addımlar özündə birləşdirən bir dövlət atarırıqsa, Azərbaycan buna ən yaxşı misallardan biridir.

President İlham Əliyevin sənanəməsi ilə bu Azərbaycanla "Yaşıl dünya naminə həmrəylik ili" elan olunub. "Yaşıl dünya" naminə töhfələrinizi və çağırışlarınızı eşitmək istərdik.

Bəli, Azərbaycanda "Yaşıl dünya naminə həmrəylik ili" elan olundu, eyni zamanda bilirsiniz ki, daha sonra qəbul edilən COP29-un şüarı da buna çox oxşardır - "Yaşıl dünya naminə həmrəy olaq". Bu məqam çox vacibdir: bizim "yaşıl keçid"imiz COP29-dan əvvəl başlayıb və daha sonra da davam edəcək. Bu mənada, COP29-un rəhbərliyi bizə keçəndə artıq biz hazır idik.

Yenə də təbii bir haldır ki, COP29 səbəbi ilə bu ilki iqlim fəaliyyətimiz əlavə təcil qazandı: Dünyaya liderlik etdiyimiz mövzuda örnək olmalıyıq. Biz enerji inqilabında, öz resurslarımızı özümüzə və başqaları üçün rifah, təhlükəsizliyə çevirmə mövzusunda daim regional və bir çox hallarda global mənada başqalarına örnək olmuşuq. Ümid edirik və öminəm ki, verilən bu tarixi və misilsiz imkanı Azərbaycan bir daha bütün dünyanı müsbət mənada təəcəbləndirəcək bir fürsətə çevirəcək.